

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ DOĞA EĞİTİMİ HAKKINDA METAFORİK ALGILARI*

The Metaphorical Perceptions of Social Studies Pre-Service Teachers About Nature Education

Büşra ÇAĞLAR KARAPINAR** Kenan ARIBAŞ***

Geliş Tarihi: 03.07.2017

Kabul Tarihi: 09.08.2017

Öz

Bu araştırma, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının doğa eğitimi kavramına yönelik algılarını, metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda öğretmen adaylarından doğa eğitimi kavramına ilişkin ürettikleri metaforlar, çizdikleri resim/ karikatürler incelenmiştir. Nitel araştırma deseninde tarama modelinde gerçekleştirilmiş olan çalışmada, üçgenleme şeklinde veri toplamaya uygun olarak nitelendirilen nitel araştırma teknikleri (mecazlar yoluyla veri toplama ve doküman analizi) birlikte kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılı güz yarısında Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören 150 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Toplanan veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırmanın sonucunda öğretmen adaylarının doğa eğitimine yönelik algılarının olumlu yönde olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının ürettikleri metaforların çoğunun uygulamalı öğrenmeye yönelik olduğu ayrıca çizimlerinde yakın çevredeki doğal oluşumları (Hasan Dağı ve Peri Bacaları gibi) ve gidip gördükleri mekânları resmettikleri görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Metafor, doğa eğitimi, algı, sosyal bilgiler, nitel araştırma

Abstract

This study aims to reveal the perceptions of the social studies pre-service teachers about the concept of nature education through metaphors. In accordance with this purpose, pre-service teachers were requested to create metaphors related to the concept of nature education. Also, they were asked to describe this concept by drawing. This study was conducted by the survey model in qualitative research design and the qualitative research techniques in line with data collection in triangulation was used together (data collection and document analysis through metaphors). The study group of the research consists of 150 pre-service teachers who are registered to Aksaray University, Faculty of Education, the department of Social Studies and department of Turkish Language, Social Studies Education. The content analysis method was used to analyse the data. To conclude, it was identified that pre-service teachers' perceptions about the concept of nature education are positive. It was found out that most of the metaphors that preservice teachers created were intended for applied learning and also their drawings were described by natural formations (Hasan Mountain and Fairy Chimneys etc.) and the places they visited.

Keywords: Metaphors, nature education, perception, social studies, qualitative study.

* Bu çalışma birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Doğa Eğitimi Hakkında Metaforik Algıları” adlı yüksek lisans tezinin bir bölümünden üretilmiştir.

** MEB Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Uzmanı, e-posta: bckarapinar@gmail.com

*** Prof. Dr., Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD, e-posta:kenanaribas1907@gmail.com

1. GİRİŞ

TDK (2009:574) doğayı “İnsan faaliyetlerinin dışında kendi kendini sürekli olarak yeniden yaratan ve değiştiren güç, canlı ve cansız maddelerden oluşan varlığın hepsi, tabiat.” olarak tanımlamaktadır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere doğa dışarıdan müdahale edilmediği takdirde kendi kendine yetebilen bir dinamik olarak açıklanmıştır. İnsan, doğanın içinde var olmuş ve var olduğu günden bugüne doğayla sürekli ilişki içerisinde olmuştur. Bu ilişki zamanla bir mücadeleye dönüşmüştür.

Doğa ile insanın arasındaki mücadele insanın yaratıldığı günden bu güne devam etmiştir ve yaşanan gelişmeler bu mücadelenin devam edeceğini de açıkça ortaya koymuştur. Özellikle sanayi devrimiyle birlikte insanın doğa üzerindeki etkisi giderek artmıştır. Babuş ve Yücel (2005:156) teknolojinin gelişmesi, sanayileşmenin artması sonucu ortaya çıkan değişik kirlenme türleri, orman yangınları, tarla açmalar, aşırı otlatmalar, sulak alanların kurutulması gibi etkenleri insanın doğaya olan olumsuz baskıları olarak sıralamıştır.

İnsanın doğaya olumsuz baskılarının artması sonucunda insanlar bazı çevre sorunları ile karşılaşmaya başlamıştır. Çevre sorunlarının ortaya çıkması ve insan hayatını olumsuz yönde etkilemesi sonucunda çevre sorunlarına karşı insanları bilinçlendirmek bu sorunlara karşı önlem almak amacıyla toplantılar düzenlenmiş ve bazı örgütler kurulmuştur. Baykal ve Baykal (2008:2) çevre sorunlarının küresel boyutta ilk defa ele alınmasını “Küreselleşmenin de etkisiyle çevre sorunları 70 ve 80’li yıllarda uluslararası boyutta konuşulmaya başlanmış ve Birleşmiş Milletler çevre ve insan konferansı Stockholm’de toplanarak ilk defa çevre sorunları küresel boyutta tartışılmıştır.” diyerek Stockholm’de yapılan konferansa dayandırmaktadır.

Çevreye yönelik bütün sorunlar, kuşkusuz insan davranışından kaynaklanmakta, bu davranışların sonucu ortaya çıkan sorunlar konusunda bilinçlendirilmeyen insanlar kendilerini doğrudan etkilemediğini düşündükleri olaylara karşı duyarsız kalmaktadırlar (Özmen, Çetinkaya ve Nehir, 2005:331). Bu duyarsızlıklarının altında yatan doğa konusundaki bilinçsizliği gidermek için şüphesiz en etkili yol eğitimden geçmektedir. Eğitim ile bilinçlendirilen insanların doğaya bakış açıları değişecek ve doğayı kendine göre değiştirmek yerine onu kendine yoldaş olarak seçecektir.

Türkiye’de uygulanan eğitim programı incelendiğinde doğa eğitimine yönelik doğrudan bir ders bulunmamaktadır. Fakat derslerin kazanımları incelendiğinde ilkokulda Hayat Bilgisi dersinde ortaokulda ise Sosyal Bilgiler ve Fen ve Teknoloji dersinde doğa eğitimine yönelik kazanımlara rastlanmaktadır.

1.1 Metaforun Sosyal Bilgiler Öğretiminde ve Öğrenmedeki Yeri ve Önemi

Sosyal bilgiler ders kitapları incelendiğinde demokrasi, aile, sevgi, haklarım, değerler ve buna bezer pek çok soyut kavram görmekteyiz. İşte bu soyut kavramları ve bununla ilişkili kazanımları etkili bir şekilde öğrenciye aktarmak için kavramları somutlaştırmak önem kazanır. Burada en büyük görev dersin öğretmenine düşmektedir. Öğretmen olmak için eğitim fakültelerine gelen bireyler, aynı zamanda, öğrencilik yılları süresince gerçekleştirdikleri informal gözlemleri ve farklı yapıdaki öğretmenleriyle olan iletişim ve etkileşimleri sonucunda edindikleri tecrübelerine bağlı olarak öğrenme, öğretme ve okul gibi olgular hakkında geliştirdikleri çeşitli kişisel tutumları da beraberlerinde getirirler (Saban, 2004). Öğretmen; öğretim ilkelerinden somuttan soyuta, yakından uzağa gibi öğretim ilkelerini de göz önünde bulundurarak en etkili yöntemi seçebilmelidir. İşte metafor; soyut kavramları somutlaştırmada kolaylık sağlayacak yöntem ve tekniklerden biridir. Bilinen, görsel veya fiziksel bir gerçeklik bilinmeyen, görülmeyen veya fizikötesi bir şeyi açıklamak için kullanılır (Clarken'den aktaran Arslan ve Bayrakçı, 2006).

İnsanlar, bir düşünceyi veya duyguyu ifade ederken, onu karşısındaki kişi ya da kişilerin anlayabileceği bir yapıya dönüştürmek zorundadır (Pratte, 1981:310).

Soyut kavramların kelimelere dökülebilmesi için somutlaştırılması gereklidir. Somutlaştırmalar bireylerin biriktirdikleri yaşantılarla paraleldir. Metaforlar da somutlaştırma yapmada bireylerin başvurduğu vazgeçilmez araçlardandır (Kelleci, 2014; Saban, 2009).

Metaforların işlevi, “anlamak” olduğu için eğitim ve öğretimde algılamının bir yolu olarak kullanılmaktadır (Woon ve Ho, 2005:362). Sonuç olarak metaforlar bireylerin kavramları nasıl algıladıklarını ortaya çıkararak içsel dünyanın somut bir ifadesini gözler önüne sermektedir. Eğitim alanında da en önemli nesnenin çocuk olduğu gerçeği göz önüne alındığında bir değeri, kavramı ya da konuyu öğretmede metaforlar önemli bir unsur olabilmektedir (Kılcan ve Çakır, 2016:389). Metaforlar öğretmen adaylarının öğretmen eğitimi esnasında belli olgulara ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeleri açığa çıkarmada, anlamada ve (belki de onları) değiştirmede güçlü bir “pedagojik araç” olarak kullanılabilir (Saban, 2008:490).

1.2 Sosyal Bilgiler Öğretiminde Doğa Eğitiminin Yeri ve Önemi

Meydan (2015) “Hiçbir ders için hiçbir yöntemin sihirli bir değnek olmadığını vurgulamış ve bir derse özel yöntemin olmadığını söylemiştir. Meydan'ın anlatımından da çıkarılacağı üzere eğitim öğretimde yöntem ve teknikler belirlenirken; ihtiyaçlar, süre, kazanımlar vb. göz önünde bulundurulmalıdır. Ama yapılan araştırmalar gösteriyor ki öğrenciyle yapılan uygulamalı

eğitim de öğrenme daha kalıcı oluyor. Özellikle doğa eğitimi sosyal bilgiler öğretiminde etkili yöntemlerden biridir.

Bu konuda Thomas Huxley'e (1825-1895) göre "doğa konusunda bilgisi olmayan bir kişi için kırlarda ya da sahilde yapılan bir gezinti, onda dokuzu yüzleri duvara dönük duran harika sanat yapıtlarıyla dolu bir galerinin içinde yapılan bir yürüyüş gibidir" (Louv, 2010).

Anadolu birçok güzelliğin bir arada görüldüğü nadir coğrafyalardandır. Bu durumun doğa eğitimi yapılması için öğretmenlere ya da uygulayıcılara kolaylık sağlayacağını düşündürmektedir.

2. YÖNTEM

Çalışmada sosyal bilgiler eğitimi öğretmen adaylarının ilerinin, "doğa eğitimi" kavramını nasıl algıladıklarını belirlemek amacıyla; mecazlar yoluyla veri toplama ve doküman analizinden oluşan nitel araştırma teknikleri birlikte kullanılmıştır. Çalışmanın bu yönüyle üçgenleme (metot üçgenlemesi) şeklinde veri toplamaya uygun olduğu söylenebilir. Guion'a (2002) göre metot üçgenlemesi, çalışma için farklı metotların kullanımını içerir. Bu metotların kullanımına görüşme, gözlem, doküman analizinin değişim belirleme amaçlı aynı anda kullanılması örnek olarak verilebilir.

2.1. Araştırmanın Deseni

Araştırma nitel araştırmada durum çalışması modelinde gerçekleştirilmiştir. Durum çalışması modeli, bir sınıf, bir mahalle bir örgüt gibi doğal bir çevre içinde gerçekleştirilir ve çalışmaya konu olan ortam ve olayların bütüncül bir yorumunu hedefler (Yıldırım ve Şimşek, 2011:313).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırma grubunu 2016-2017 eğitim ve öğretim yılı güz döneminde Aksaray Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalına kayıtlı 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmaya toplam 150 öğrenci katılmıştır.

2.3. Verilerin Toplanması

İlgili alan yazın taranarak veri toplama aracı hazırlanmıştır. Bireylerin herhangi bir konu ya da kavram hakkındaki algılarını ortaya çıkarmak için metaforların kullanıldığı araştırmalar yapılan tezler ve makaleler incelenmiştir. Ayrıca doğa eğitimi ile ilgili tez ve makale çalışmaları, yayınlanan kitaplar da incelenmiştir. *Mecazlar yoluyla veri toplama formunda; öğretmen adaylarının doğa eğitimi kavramına ilişkin metaforları belirlemek amacıyla çeşitli araştırmacılar (Aydın, 2011; Kılcan, 2013; Kılcan ve Akbaba, 2013; 2014; Kılcan ve Akbaba,*

2014; Kılcan, 2016; Kılcan ve Çepni, 2015; Çetin, Kılcan, Güneş ve Çepni, 2015; Kılcan, Çetin ve Güneş, 2016; Saban, 2004; Saban, 2008; Saban, 2009) tarafından kullanılan mecazlar yoluyla veri toplama formu kullanılmıştır. Veri toplama aracı geliştirilirken birbirinden bağımsız ortamda bulunan 3 ayrı uzmanın görüşleri alınmış ve tavsiyeleri dikkatle uygulanmıştır. Öğretmen adaylarını tanıyabilmek için “Cinsiyetiniz nedir? Kaçınıcı sınıfta okuyorsunuz? ve “Daha önce herhangi bir doğa eğitimine katıldınız mı?” gibi bazı kişisel sorular soruldu. Ardından bu araştırmada, doğa eğitimi kavramına ait algıların metaforlar yoluyla belirlenmesi için öğretmen adaylarına açık uçlu sorular sorulmuştur. Örneğin; “Doğa eğitimi ..... benzer, çünkü.....”. Bunu takiben öğretmen adaylarına ürettikleri metaforların nedenini “çünkü” yazan yere yazmaları istenmiştir. Katılımcının ürettiği metafor aynı olsa bile nedeni farklı olabileceğinden “çünkü” kısımları dikkatle incelenmiştir.

Özellikle metafor kavramını bilmeyen öğretmen adayları için başka bir kavram kullanılarak detaylıca anlatılmış, araştırmacı örneğin sınıfta tam olarak anlaşıldığını fark ettikten sonra veri toplama aracındaki soruları yanıtlamaları için öğretmen adaylarına izin vermiştir. Öğretmen adaylarının kendilerini rahat bir şekilde ifade etmeleri için araştırmacı tarafından rahatlatıcı ve onları yargılamayan cümleler kullanılmıştır. Öğretmen adayları o anda ellerinde bulunan kalemlerle çizim yapmışlar ve çizimi iyi olamayan bu nedenle çizim yapmak istemeyen öğrenciler cesaretlendirilmiştir. Onlara çizimlerinin güzel olup olmayacağı ile ilgilenilmeyeceği, yalnızca çizimlerinin ifade ettiği anlamların önemseneceği açıklanmıştır. Çalışmanın tamamlanması için her sınıfta öğretmen adaylarına bir ders saati süre verilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Nitel veri analizi sistematik bir anlamlandırmaya yönelik araştırma sürecidir (Hatch, 2002). Yapılan araştırmada araştırma grubunu oluşturan öğretmen adaylarının “doğa eğitimi” kavramına yönelik ürettikleri metaforların çözümlenmesi içerik analizi ile yapılmıştır. Elde edilen bulgular daha sonra tablolara dönüştürülmüştür. İçerik analizi, yazılı ve sözlü materyallerin sistemli bir analizidir. İçerik analizi, insanların söyledikleri ve yazdıklarının açık talimatlara göre kodlanarak nicelleştirilmesi (sayısallaştırılması) sürecidir. Bu yaklaşımın özünde yazılan ve söylenenlerin kategorileştirilmesi yatmaktadır (Simon ve Burstein'den aktaran Balcı, 2011:229).

Elde edilen verilerin analiz edilmesi ve yorumlama sürecinde, 4 temel aşama; isim verme aşaması, düzenleme aşaması, kategori oluşturma aşaması ve yapılan çizimlerin incelenmesi aşamaları izlenmiştir.

1) İsim Verme Aşaması: Bu aşamada öğretmen adayları tarafından doldurulan veri toplama aracı numaralandırılmıştır. üretilen metaforlar ile geçici bir liste oluşturulmuştur..

2) Düzenleme Aşaması: Bu aşamada her soru için üretilen her bir metafor ile nedeni ilişki bakımından analiz edilmiştir. Öğretmen adaylarının tümünün geçerli metafor üretmedikleri bazılarının ise bir metafor ürettikleri hâlde mantıklı bir gerekçe sunmadıkları gözlenmiş ve bu cevaplar değerlendirme dışı tutulmuştur.

3) Kategori Oluşturma Aşaması: öğretmen adaylarının üretmiş oldukları metaforlar birbirleriyle ilişkileri doğrultusunda kategorize edilmiştir. Kodların gerekçeleri göz önünde bulundurularak kategorize etme işlemi yapılmıştır

4.Yapılan çizimlerinin incelenmesi: Bu aşamada öğretmen adaylarının doğa eğitimi ile ilgili düşüncelerini yansıtan çizimleri incelenmiş ve ilgili oldukları düşünülen kategorilerin altında yer verilmiştir. Çizimlerin incelenmesi aşamasında boş bırakılan kâğıtlar ve herhangi bir düşünceyi anlatmayan çizimler elenmiştir. Kategorilere ait çizimler için yorum yapılırken öğretmen adaylarının çizimlerinden örnekler paylaşılmış ve yaptıkları açıklamalardan da yararlanılmıştır.

3. BULGULAR ve YORUM

Araştırmanın bu bölümünde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının doğa eğitimi kavramına ilişkin ürettikleri toplam 337 metaforların frekans ve yüzde değerleri tablo halinde verilmiştir.

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının “Doğa Eğitimi” Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

Metafor Sırası	Metafor Adı	Frekans (f)	Yüzde (%)
1.	Yaparak-Yaşayarak Öğrenme	17	5,03
2.	Keşfetmek	15	4,44
3.	Nefes Almak	12	3,55
4.	Dinlenmek	11	3,25
5.	Kamp Yapılan Yer	11	3,25
6.	Etkili Vatandaş Yetiştirmek	8	2,36
7.	Annenin Çocuğuna Rehberlik Etmesi	8	2,36
8.	Huzur Bulmak	8	2,36
9.	Hayat	7	2,07
10.	Geliştirmek	7	2,07
11.	Su	6	1,77
12.	Yaşama Sevinci Kazanmak	6	1,77
13.	Farkındalık Yaratmak	6	1,77
14.	Cennette Olma Hissi	5	1,48

Metafor Sırası	Metafor Adı	Frekans (f)	Yüzde (%)
15.	Öğretmen	5	1,48
16.	Yaşadığımız Çevre	5	1,48
17.	Planlı Yapılan Eğitim	5	1,48
18.	Doğayı Tanımak Benimsemek	5	1,48
19.	Görerek Öğrenmek	4	1,18
20.	Bebeklik Dönemi	4	1,18
21.	Beslenme	4	1,18
22.	Gereçler	4	1,18
23.	Bilgili Olmak	4	1,18
24.	İlkokula yeni başlamış çocuk	4	1,18
25.	Gülümsemeyi Öğretmek	4	1,18
26.	Ferahlık	4	1,18
27.	Yaşam	3	0,89
28.	Kadın	3	0,89
29.	Mücevher	3	0,89
30.	Tabiat Güzelliklerini Görmek	3	0,89
31.	Hayatı Güzel Görmek	3	0,89
32.	Güzellik	3	0,89
33.	Gürültüden Kurtulmak	3	0,89
34.	Lider	3	0,89
35.	Fikirleri Biçimlendirmek	3	0,89
36.	Doğada Yapılan Eğitim	3	0,89
37.	Gezi Yapmak	3	0,89
38.	Okuma Yazma Öğrenme	2	0,59
39.	Hayatı Öğrenme	2	0,59
40.	Kendini Öğrenme	2	0,59
41.	Mutlu Olmak	2	0,59
42.	Yeşillik	2	0,59
43.	Makine	2	0,59
44.	Aile	2	0,59
45.	Arı	2	0,59
46.	Doğa Kitabı	2	0,59
47.	Çelik zırh	2	0,59
48.	Yemyeşil Bir Orman	2	0,59
49.	Sessizlik	2	0,59
50.	Mevsim	2	0,59
51.	Görmeyi Öğrenmek	2	0,59
52.	Varoluş Amacını Buldurmak	2	0,59
53.	Bireyi Eğitmeyi Sağlamak	2	0,59
54.	Oksijen	2	0,59
55.	Bir Çocuğa Konuşmayı Öğretmek	2	0,59

Metafor Sırası	Metafor Adı	Frekans (f)	Yüzde (%)
56.	İnsan	2	0,59
57.	Pusula	2	0,59
58.	Okul	2	0,59
59.	Sınıf	2	0,59
60.	Doğal Ortam	2	0,59
61.	Amazon Ormanları	2	0,59
62.	Çok Yönlü Öğrenme	2	0,59
63.	Hayata Dair Her Şeyi Öğrenme	2	0,59
64.	Mücadele Edebilme Eğitimi Kazandırma	2	0,59
65.	Doğayı Keşfetmeye Başlamak	2	0,59
66.	Tanıklık Etmek	2	0,59
67.	Özgürlük	2	0,59
68.	Sosyalleşme	2	0,59
69.	Bina İnşa Etmek	1	0,30
70.	Meslek	1	0,30
71.	Halay Çekmek	1	0,30
72.	İnsan Vücudunun Parçaları	1	0,30
73.	Tüm Varlıklar	1	0,30
74.	Ana Rahmi	1	0,30
75.	Meyve Veren Ağaç	1	0,30
76.	Materyal	1	0,30
77.	Kitap	1	0,30
78.	Değerli Maden	1	0,30
79.	Keşfedilmemiş Cevher	1	0,30
80.	Şehrin Pisliğinden Kurtulmak	1	0,30
81.	İlaç	1	0,30
82.	Yaşamak	1	0,30
83.	Babadan Oğula Öğrendiklerini Aktarmak	1	0,30
84.	Okul Dışı Etkinlik	1	0,30
85.	Yemyeşil Alan	1	0,30
86.	Uçsuz Bucaksız Bir Yolculuk	1	0,30
87.	Ev	1	0,30
88.	Kalıp Yargılardan Kurtulmak	1	0,30
89.	Bir işi Severek Yapmak	1	0,30
90.	Doğaya Zarar Vermeden Yaşamak	1	0,30
91.	Dinçleşmek	1	0,30
92.	İnsanı biçimlendirir	1	0,30
93.	Kendini Sevmek	1	0,30
94.	Araştırarak Öğrenmek	1	0,30
95.	Yeni Bilgiler Öğrenmek	1	0,30
96.	Gözlem Yapmak	1	0,30
97.	Yaşam Şekli	1	0,30
98.	Yaşam Amacını Öğrenmek	1	0,30

Metafor Sırası	Metafor Adı	Frekans (f)	Yüzde (%)
99.	Düşüncelerini Şekillendirmek	1	0,30
100	Bir Kuşun Uçmayı Öğrenmesi	1	0,30
101	Hayat Boyu Öğrenme	1	0,30
102	Öğrenme Süreci	1	0,30
103	Yabani Atı Evcilleştirmek	1	0,30
104	Askeri Eğitim	1	0,30
105	Yaşama Adapte Olma Eğitimi	1	0,30
106	İnsanı Eğitme	1	0,30
107	Doğayı Tanıma Eğitimi	1	0,30
108	Aya Yolculuk	1	0,30
109	Yaşanılan Yer	1	0,30
110	Belgesel Film	1	0,30
111	İlkbahar	1	0,30
112	Sonbahar	1	0,30
113	Ova	1	0,30
114	Bir Kızı Anlamaya Çalışmak	1	0,30
115	Temizlik	1	0,30
116	Zararlı Davranışları Ortadan Kaldırmak	1	0,30
117	Doğaya Yakından Tanıklık Etmek	1	0,30
118	Eski Çağ	1	0,30
119	İnsanların ilkel yaşadığı zaman	1	0,30
120	Canlı Organizma	1	0,30
121	Su Doku Oynamak	1	0,30
122	DNA Sarmalı	1	0,30
Toplam	Toplam	337	100

Tablo 1 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Doğa Eğitimi kavramına ilişkin toplam 337 metafor ürettikleri, bunların 122 tanesinin farklı metaforlardan oluştuğu görülmektedir. Oluşturulan metaforların frekans dağılımlarına bakıldığında en sık üretilen metaforun “yaparak yaşayarak öğrenme” (f=17) olduğu, ikinci sırada “keşfetmek” (f=15) metaforunun yer aldığı, üçüncü sırada “nefes almak” (f=12) olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları Tarafından Oluşturulan Metaforların Ortak Özellikleri Bakımından Toplandığı Kavramsal Kategoriler

Sıra No	Kategoriler	Frekans (f)	Yüzde (%)	Metafor Sayısı
1.	Bir Süreç-Öğrenme Şekli Olarak Doğa Eğitimi	82	24,32	41
2.	Rehabilite Eden Yer Olarak Doğa Eğitimi	62	18,39	24
3.	İnsana Kattığı Değer Olarak Doğa Eğitimi	52	15,42	18
4.	Mekân Olarak Doğa Eğitimi	26	7,71	17
5.	Temel İhtiyaç Olarak Doğa Eğitimi	26	7,71	12
6.	Yol Buldurucu-Yönlendirici Olarak Doğa Eğitimi	20	5,93	10
7.	Parçaların Birleşimi Olarak Doğa Eğitimi	13	3,85	11
8.	Keşfedilecek Yer-Kavram Olarak Doğa Eğitimi	11	3,26	3
9.	Yaşam Kaynağı-Yaşamın Kendisi Olarak Doğa Eğitimi	11	3,26	3
10.	Akla Gelen İlk Şey Olarak Doğa Eğitimi	9	2,67	5
11.	Üretici Olarak Doğa Eğitimi	7	2,07	5
12.	Farklı Branşları Barındırıcı Olarak Doğa Eğitimi	6	1,78	5
13.	Ders Araç Gereçleri Olarak Doğa Eğitimi	6	1,78	4
14.	Değerli Maden Olarak Doğa Eğitimi	4	1,18	3
15.	Bir Koruyucu Olarak Doğa Eğitimi	3	0,89	2
Toplam		337	100	

Tablo 3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının “Doğa Eğitimi” Kavramına Yönelik Sahip Oldukları Metafor Kategorileri

Kategoriler	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 1. Sınıf Öğrencileri	Metafor Sayısı	Toplam Metafor sayısı
1. Bir süreç- öğrenme şekli olarak doğa eğitimi	Araştırarak öğrenme, renkli canlı ve aktif öğrenme, Okuma yazma öğrenme, Hayatı öğrenme, Kendini öğrenme, Keşfetme, Planlı yapılan eğitim, Doğada yapılan eğitim, Yeni bilgiler öğrenme, Çok yönlü öğrenme, Yaşayarak öğrenme, Hayata dair her şeyi öğrenme, İlkokula yeni başlamış bir çocuğa, Görerek öğrenmeye, Gözlem yapmaya, Yaşam şekline, Gezi yapmaya, Bebeklik dönemine, İnsana yaşama sebebini öğretmeye, Düşünceleri şekillendirmeye, Tanıklık etmeye, Bir kuşun uçmayı öğrenmesine, Yaparak yaşayarak öğrenmeye, Doğayı keşfetmenin başlangıcına, Hayat boyu öğrenmeye, Başlı başına bir öğrenme sürecine, Yabani atı evcilleştirmek, Askeri eğitim, Yaşama adapte olma eğitimi, Mücadele yeteneği kazanma, İnsanı eğitme, Doğayı tanıma eğitimi, Ay üzerinde yürüyen astronota	41	82
2. Rehabilite etmesi açısından doğa eğitimi	Tabiat güzelliklerini görmek, Dinlenmek, Yaşama sevinci kazanmak, Hayatı güzel görmek, Huzur bulmak, Gülümsemeyi öğrenmek, mutlu olmak, Güzellik, Yeşillik, Cennette olma hissi, Şehrin pisliğinden kurtulma, Gürültüden kurtulmak, Cennetten bir parçada yaşamak, Özgürlük, Doğal güzellik, Huzurlu olmak, Hayatla barışık olmak, İlaç	24	62
3. İnsana kattığı değer bakımından doğa eğitimi	Özgürlük, Kalıp yargılardan kurtulmak, Mecburiyetten kurtulup severek yapmak, Sosyalleşmek, Doğaya zarar vermeden yaşamak, Bilgili olmak, Görmeyi öğrenmek, insanı	18	52

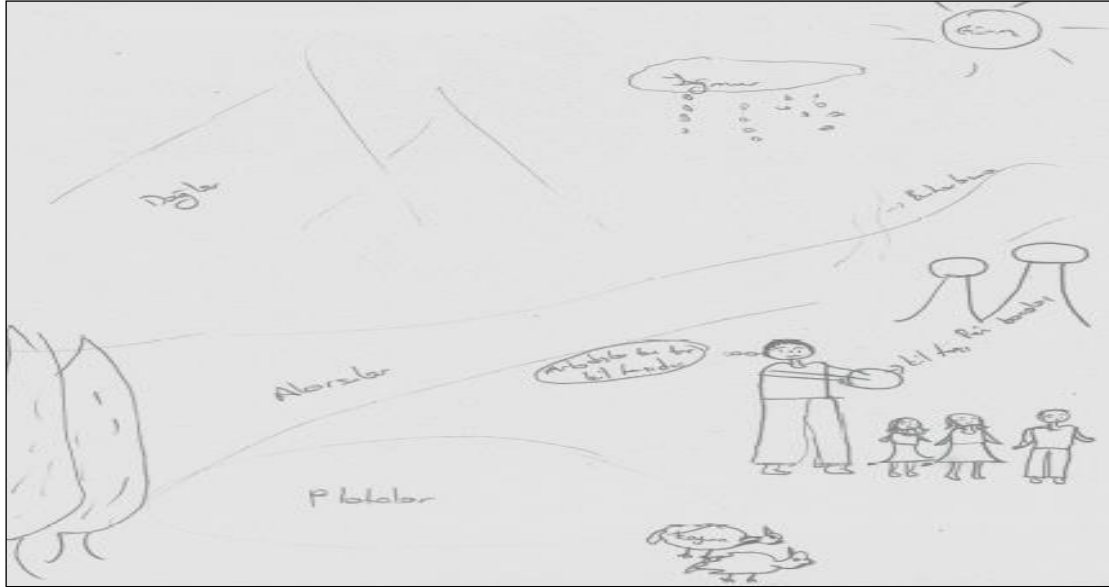
	dinçleştirmek İnsanı geliştirir, Varoluş amacını buldurur, Fikirleri biçimlendirir, Doğayı tanıtır ve benimsetir, Etkili vatandaş yetiştirilir, İnsanı bilinçlendirir, Farkındalık yaratır, Kendini benimsetir, Farklı bakış açısı ile olaylara bakmayı kazandırır, Bireyi eğitmeyi sağlar		
4. Mekân olarak doğa eğitimi	Yaşadığımız çevre, Kamp yapılan yer, Amazon ormanları, Doğal Ortam, Ev, Okul,	17	26
5. Temel ihtiyaç olarak doğa eğitimi	Okuma yazma öğrenme, Oksijen, Nefes almak, Bir çocuğun Konuşmayı öğrenmesi, Beslenme, Su, Yaşadığımız çevre, Uçsuz bucaksız bir yolculuk, Yaşamak, Beslenme, Giyinme, Barınma,	12	26
6.Yol buldurucu yönlendirici olarak doğa eğitimi	Bir annenin çocuğuna rehberlik etmesi, Öğretmen, İnsan, Ataların babadan oğula öğrendiklerini aktarması (Göçebe Türk ve Kızılderili örneği, Anne, Lider, Pusula, Gerçekler,	10	20
7. Parçaların birleşimi olarak doğa eğitimi	Canlı organizma, Makine, Su doku oynamaya, DNA sarmalı, Aile, Bina inşa etmek, Meslek, Halay çekmek, İnsan vücudunun parçaları, Doğayı oluşturan tüm varlıklar	11	13
8. Keşfedilecek Yer-Kavram Olarak Doğa Eğitimi	Hayat, Yaşam, Yaşanılan yer	3	11
9. Yaşam Kaynağı-Yaşamın Kendisi Olarak Doğa Eğitimi	Güneş, Rüzgar, Toprak	3	11
10. Akla Gelen İlk Şey Olarak Doğa Eğitimi	Yeşil bir orman, Temizlik, Ferahlık, Sessizlik, Doğaya yakından tanıklık etmek,	5	9
11. Üretici Olarak Doğa Eğitimi	Kadın, Ana rahmi, Arı, Meyve veren ağaç, kadın,	5	7
12. Farklı Branşları Barındırıcı Olarak Doğa Eğitimi	İlkbahar, Mevsim, Sonbahar, Ova, Bir kızı anlamaya çalışmak	5	6
13. Ders araç-gereci olarak doğa eğitimi	Doğa kitabı, Materyal, Kitap, Belgesel film	4	6
14. Değerli maden olarak doğa eğitimi	Mücevher, Keşfedilmemiş cevher,	3	4
15. Bir Koruyucu Olarak Doğa Eğitimi	Çelik zırh, Zararlı davranışları ortadan kaldıran	2	3
Toplam			337

Sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından oluşturulan metaforların ortak özellikleri bakımından toplandığı kategorilerin ele alındığı bu bölümde metaforlar ve frekans değerleri tablo 2 de sunulmuştur. Kategorileri meydana getiren metaforlardan en sık kullanılan metafor belirtilmiş, öğretmen adaylarının her bir kategoriye meydana getiren metaforları neden oluşturduklarına yönelik gerekçelerine ve metaforlarına öğretmen adaylarının kendi cümlelerinden alıntılar yapılarak yer verilmiştir. Bunun nedeni oluşturulan metaforla anlatılmak istenen düşüncenin “çünkü ...” kısmında bulunmasıdır.

1. Bir Süreç- Öğrenme Şekli Olarak Doğa Eğitimi

Tablo incelendiğinde, “Bir Süreç- Öğrenme Şekli” kategorisinin toplam 82 metafor üretildiği görülmektedir. Bu kategoride bulunan metaforların frekans dağılımlarına bakıldığında en sık kullanılanı “Yaparak–Yaşayarak Öğrenme” (f:17)’dir. Aşağıda katılımcıların “Bir Süreç- Öğrenme Şekli” kategorisini oluşturan metaforları neden geliştirdiklerine yönelik gerekçelerine, bazı katılımcılar tarafından geliştirdikleri metafora ait resme/ karikatüre yer verilmiştir.

- ❖ *“Gezerek, görerek öğrenmeye benzer çünkü araştırma ortamı içerisinde doğallık baz alınarak gözlem dahilinde yapılır.” (K114)*
- ❖ *“Yaşayarak öğrenmeye benzer, çünkü doğa eğitiminde öğrendiğin şeyleri birebir yaşayarak öğreniyorsun.” (K122)*

2. Rehabilitate Etmesi Açısından Doğa Eğitimi

Öğretmen adaylarının “rehabilitate etme” kategorisini meydana getiren metaforları neden oluşturduklarına yönelik gerekçelerine ve metaforlarına bakıldığında; öğretmen adaylarının doğa eğitimini insanı iyi hissettiren duygularla birlikte öğretici bir ortam olarak gördüklerini, hem ruhsal olarak daha iyi hissettiklerini hem de sürekli yeni bilgiler öğrendiklerini ifade ettikleri görülmektedir.

“Rehabilitate Etme Açısından” kategorisini oluşturan metaforları neden geliştirdiklerine yönelik gerekçelerine, bazı katılımcılar tarafından geliştirdikleri metafora ait resme/ karikatüre yer verilmiştir.

- ❖ *“Huzurlu olmaya benzer, çünkü doğada olmak insanı dinlendirir.” (K132)*
- ❖ *“Hayatla barışık olmaya benzer, çünkü doğada insan ne denli aciz olduğunu fark eder, doğada yalnız kaldığında kendinin potansiyelini görür. Dolayısı ile kişi kendini tanır. Kendini tanıyan insan da hayatla barışır, kendiyile barışır.” (K136)*

3. İnsana Kattığı Değer Bakımından Doğa Eğitimi

Öğretmen adaylarının “insana kattığı değer bakımından doğa eğitimi” kategorisini meydana getiren metaforları neden oluşturduklarına yönelik gerekçelerine ve metaforlarına bakıldığında; öğretmen adaylarının doğa eğitimi aldıklarında fikirlerinin gelişeceğine, etkili bir vatandaş olacaklarına kısacası daha donanımlı bir birey olacaklarına inandıkları görülmektedir.

“İnsana Kattığı Değer Bakımından” kategorisini oluşturan metaforları neden geliştirdiklerine yönelik gerekçelerine, bazı katılımcılar tarafından geliştirdikleri metafora ait resme/ karikatüre yer verilmiştir.

- ❖ *“Etkili bir vatandaş olmaya benzer, çünkü öğrenciye ya da bireye doğa eğitimi vermezsek hiçbir şey anlatamazsak gereken bilgiyi vermezsek kötü bir birey olur. Eğer onu eğitirsek etkili vatandaş olur.” (K65)*
- ❖ *“Bir insanı geliştirmeye benzer, çünkü insan doğanın bir parçasıdır ve eğitim aldıkça gelişir.” (K27)*

4. Mekân Olarak Doğa Eğitimi

Öğretmen adaylarının “mekân olarak doğa eğitimi” kategorisini meydana getiren metaforları neden oluşturduklarına yönelik gerekçelerine ve metaforlarına bakıldığında,

öğretmen adaylarının en çok doğa eğitiminin doğa ortamda çadırlarla kamp yapılarak verildiğini düşündükleri görülmektedir ya da insanoğlunun ulaştığında kendini mutlu ve kurtulmuş hissedeceği cennete benzetmişlerdir.

“Mekan Olarak” kategorisini oluşturan metaforları neden geliştirdiklerine yönelik gerekçelerine, bazı katılımcılar tarafından geliştirdikleri metafora ait resme/ karikatüre yer verilmiştir.

- ❖ *“Cennete benzer, çünkü doğa bu dünyadaki cennetimizdir. Ağaçlar, kuşlar, hayvanlar, yeşillikler, şelaleler bütün doğal güzellikler bize cennetten bir parçayı anımsatır.”* (K86)
- ❖ *“Kampa benzer, çünkü kamp doğal ortamda yapıldığı için kampta kaldığımız süre içerisinde doğa hakkında bilgi ediniriz ve doğaya yakından tanıklık ederiz.”* (K60)

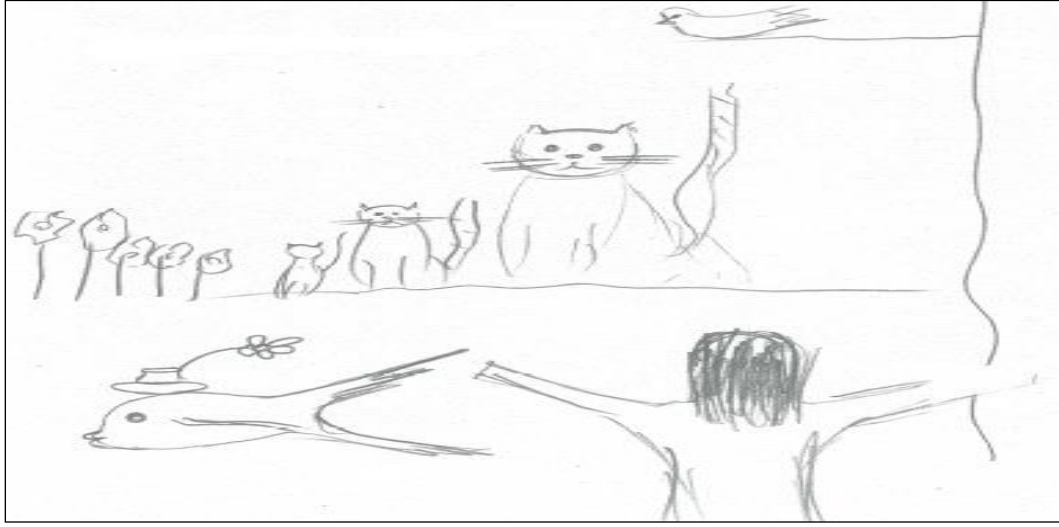
5. Temel İhtiyaç Olarak Doğa Eğitimi

Öğretmen adaylarının “Temel İhtiyaç” kategorisini meydana getiren metaforları neden oluşturduklarına yönelik gerekçelerine ve metaforlarına bakıldığında; öğretmen adaylarının doğa eğitiminin sosyal bilgiler dersleri için hayati bir ihtiyaç olarak düşündükleri, doğa eğitimi olmadan sosyal bilgiler öğretmenliği eğitiminin eksik kalacağını ifade ettikleri görülmektedir.

Öğretmen adaylarının “Temel İhtiyaç” kategorisini meydana getiren metaforları neden oluşturduklarına yönelik gerekçelerine aşağıda birkaç örnek verilmiştir:

- ❖ *“Oksijene benzer, çünkü insan nefes almadan yaşayamaz.”* (K6)
- ❖ *“Nefes almaya benzer çünkü nefes almadan yaşayamayız.”* (K7)

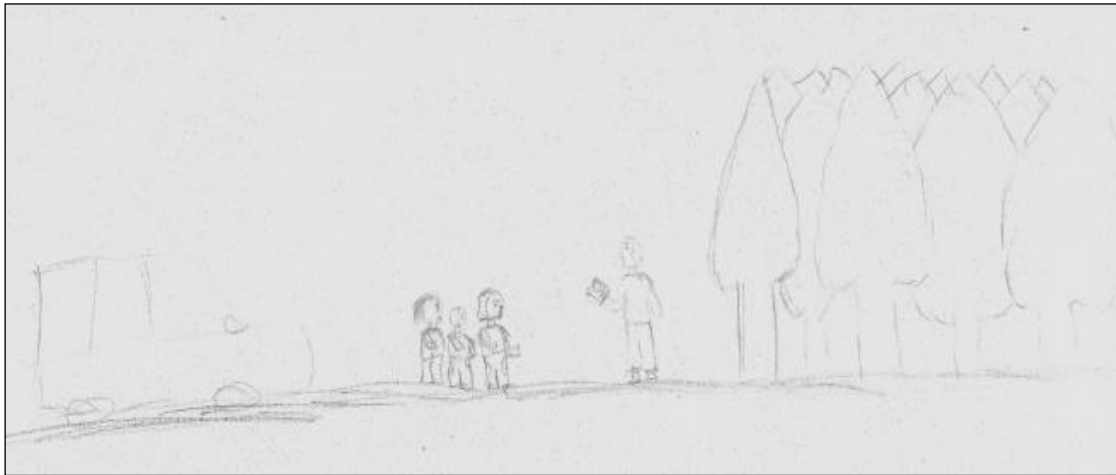
- ❖ “Suya benzer çünkü doğa olmadan insan yaşayamaz. O yüzden doğa eğitimi insan için hayatidir.”(K8)

6. Yol Buldurucu Yönlendirici Olarak Doğa Eğitimi

Öğretmen adaylarının “yol buldurucu- yönlendirici” kategorisini meydana getiren metaforları neden oluşturduklarına yönelik gerekçelerine ve metaforlarına bakıldığında, öğretmen adaylarının doğa eğitimine anne, insan, öğretmen gibi evladını öğrencisini ya da gelecek nesilleri yetiştiren öncülere benzettikleri görülmüştür. Ayrıca doğa eğitiminin insanın gelişimi için bir başlangıç olduğu, temel adım olduğu anlatılmaya çalışılmıştır.

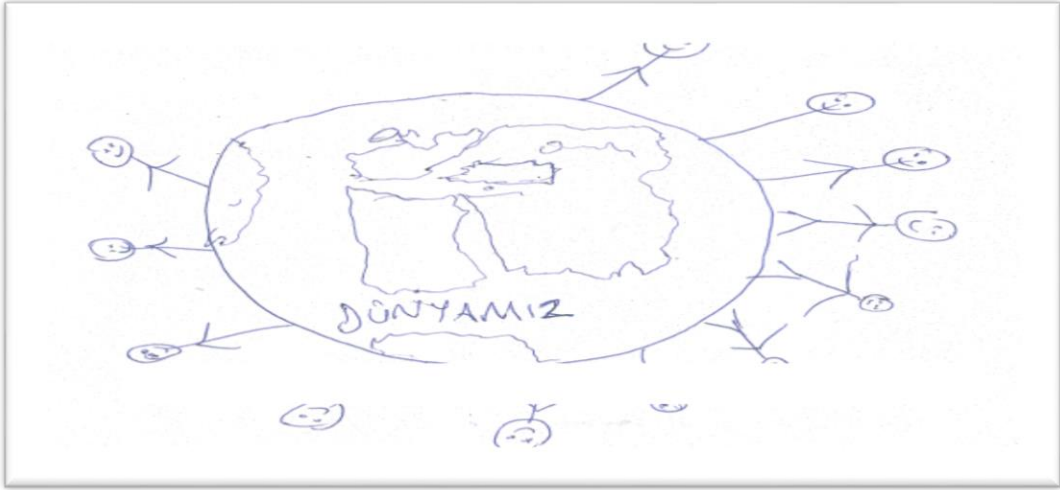
Öğretmen adaylarının “Yol Buldurucu-Yönlendirici” kategorisini meydana getiren metaforları neden oluşturduklarına yönelik gerekçelerine ve metaforlarına aşağıda birkaç örnek verilmiştir:

- ❖ “**Bir annenin çocuğuna rehberlik etmesine** benzer, çünkü doğa için endişelenip yaşanılabilir şekilde tutarsak gelecek nesillerin daha iyi yaşamasını sağlarız.” (K20).
- ❖ “**Göçebe Türklerin ve Kızılderililerin çocuklarına verdikleri eğitime** benzer, çünkü amaç tıpkı onlardaki gibi hem doğadan faydalanmak hem de doğanın üstesinden gelmeyi öğrenmektir.”(K40)

7. Parçaların Birleşimi Olarak Doğa Eğitimi

Öğretmen adaylarının “Parçaların Birleşimi” kategorisini meydana getiren metaforları neden oluşturduklarına yönelik gerekçelerine ve metaforlarına bakıldığında; doğa eğitiminin sosyal bilgiler eğitimini tamamlayan bir parça olduğunu gördükleri söylenebilir. Öğretmen adayları tarafından sosyal bilgiler eğitimi bir makina olarak düşünüldüğü, doğa eğitiminin de bu makinanın düzgün çalışmasını sağlayan bir parçası olarak düşünüldüğü söylenebilir.

“**Makinaya** benzer, çünkü sürekli ve aksamadan doğada işleri halletmek gerekir.” (K55)

8. Keşfedilecek Yer-Kavram Olarak Doğa Eğitimi

Öğretmen adaylarının “keşfedilecek yer- kavram” kategorisini meydana getiren metaforları neden oluşturduklarına yönelik gerekçelerine ve metaforlarına bakıldığında; öğretmen adaylarının ürettikleri metaforlar, hayat, yaşam gibi bir süreç ifade eden metaforlardır. Aslında bu süreç içerisinde insan hem öğrenir hem hayatta kalmayı başarır hem karşısına çıkabilecek her zorlu durumun üstesinden gelmeyi başarır ve bu süreçte de aynı zamanda keşfeder. Yani doğa eğitimi keşfedilecek bir süreç kendilerini ise birer kaşif olarak

gördükleri de ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra öğretmen adaylarının doğa eğitimi ile ilgili ifadelerinin hep olumlu yönde olduğu görülmektedir

- ❖ “**Yaşama** benzer, çünkü ne kadar planlı yaşarsak yaşayalım yaşamda karşımıza ne çıkacağını bilemeyiz, doğa eğitimine de ne kadar planlı çıkarsak çıkalım nelerle karşılaşacağımızı bilemeyiz.” (K63)
- ❖ “**Yaşadığımız yere** benzer, çünkü bizde farkındalık oluşturur. Her gün gördüğümüz yerleri bile doğa eğitiminden sonra daha farklı görmeye başlarız.” (K21)

- ❖ “**Yaşadığımız yere** benzer, çünkü bizde farkındalık oluşturur. Her gün gördüğümüz yerleri bile doğa eğitiminden sonra daha farklı görmeye başlarız.” (K21)

9. Yaşam Kaynağı-Yaşamın Kendisi Olarak Doğa Eğitimi

Öğretmen adaylarının “Yaşam Kaynağı- Yaşamın Kendisi” kategorisini meydana getiren metaforları neden oluşturduklarına yönelik gerekçelerin ve çizim/karikatürlerin bir kısmına bakıldığında; öğretmen adaylarının ürettikleri metaforlar, güneş, toprak, rüzgâr gibi doğaya ait ifadelerin yer aldığı metaforlardır.

“Güneşe benzer, çünkü güneşin her yeri aydınlattığı gibi doğa eğitimi de bizim zihnimizi aydınlatır.” (K7)

10. Akla Gelen İlk Şey Olarak Doğa Eğitimi

Öğretmen adaylarının “akla gelen ilk şey” kategorisini meydana getiren metaforları neden oluşturduklarına yönelik gerekçelerine ve metaforlarına bakıldığında; öğretmen adayları için doğa eğitimi denilince akla ilk gelen metaforları ürettikleri ve bu metaforların insanı sakinleştiren ya da insana olumlu anlamda katkı sağladığı düşünülen olumlu kelimeler kullandıkları görülmektedir.

Öğretmen adaylarının “Akla Gelen İlk Şey” kategorisini meydana getiren metaforları neden oluşturduklarına yönelik gerekçelerine ve metaforlarına aşağıda birkaç örnek verilmiştir:

❖ *“Yeşil bir ormana benzer, çünkü doğa denilince aklıma ilk olarak yeşillik ve orman geliyor.” (K5)*

- ❖ “*Sessizliğe benzer, çünkü doğa eğitimi doğada yapılır ve doğa kafa dinlenilecek en sessiz, en güzel yerdir.*” (K72)
- ❖ “*Doğaya yakından tanıklık etmeye benzer, çünkü gerçekten de doğa eğitimi bize doğayı yakından tanıtır, doğa ile iç içe olmayı öğretir.*” (K13)

11. Üretici Olarak Doğa Eğitimi

Öğretmen adaylarının “üretici olarak doğa eğitimi” kategorisini meydana getiren metaforları neden oluşturduklarına yönelik gerekçelerine ve metaforlarına bakıldığında, öğretmen adaylarının doğayı tıpkı bir kadının rahmi ya da bir arı vesaire olarak düşünüp doğanın içinde üretim yapılan bir ortam olarak düşündükleri ve bu süreçte de doğayla uyumlu bir şekilde hareket edileceğini söyledikleri görülmektedir. Öğretmen adayları doğa eğitimi alırken çeşitli ürünler ortaya çıkardıklarını ve yeni bir şeyler ürettiklerini ifade ederek olumlu görüşlerini bildirmişlerdir. Öğretmen adaylarının ifadelerine göre, doğa eğitimi alırken kendilerini doğa ile uyumlu, zararsız ve üretken hissettikleri düşünülebilir.

Öğretmen adaylarının “üretici olarak doğa eğitimi” kategorisini meydana getiren metaforları neden oluşturduklarına yönelik gerekçelerine ve metaforlarına aşağıda birkaç örnek verilmiştir:

- ❖ “*Ana rahmine benzer, çünkü doğa gibi üretken bir şeyi ancak doğa eğitimi ile öğrenebiliriz.*” (K127)
- ❖ “*Arıya benzer, çünkü arı hiç durmadan doğa ile uyumlu bir şekilde üretir. İnsan da doğa ile etkileşime girdiğinde pek bir şey bilmez ancak doğa eğitimi ile doğanın kurallarını öğrenir. Boşlukları eğitim alarak doldurur.*” (K33)

12. Farklı Branşları Barındırıcı Olarak Doğa Eğitimi

Öğretmen adaylarının “Farklı Branşları Barındırıcı Olarak Doğa Eğitimi” kategorisini meydana getiren metaforları neden oluşturduklarına yönelik gerekçelerine ve metaforlarına bakıldığında; öğretmen adaylarının doğa eğitiminin çok geniş kapsamlı olduğunu düşündükleri görülmektedir. Örneğin, oluşturulan metaforlardan biri olan ova, içinde sonsuz sayıda kum tanesi tarafından oluşturulmuş bir alandır. Öğretmen adaylarının bu metaforu oluşturmuş olmalarından doğa eğitiminde böylesine bir bilginin barındığını düşündükleri ifade edilebilir. Öğretmen adaylarının ifadelerinden doğa eğitiminin birçok branştan oluştuğunu düşündükleri anlaşılmaktadır.

- ❖ *“Bir kıza benzer, çünkü bir kızın keşfedilmemiş yönlerini keşfetmeye çalışmak doğanın keşfedilmeyen yerlerini keşfetmeye çalışmak gibidir. Doğa eğitiminde de yeni bilgilere ulaşıyoruz ve doğayı keşfederiz.” (117)*
- ❖ *“Ovaya benzer, çünkü doğa eğitiminde öğrencilerin zihinlerinde ovaya biriken kum taneleri gibi izler kalır. Bu izler birike birike verimli bir verimli bir ovayı nasıl oluşturuyorsa doğa eğitimi de öğrencilerin zihinlerini daha verimli kılar ve doğa eğitimine katılan insanlar etrafındaki insanlar için verimli olur.”(K110)*

13. Ders Araç-Gereci Olarak Doğa Eğitimi

Öğretmen adaylarının “ders araç – gereç” kategorisini meydana getiren metaforları neden oluşturduklarına yönelik gerekçelerine ve metaforlarına bakıldığında, öğretmen adaylarının doğa eğitimini bir kitaptan bilgi edinmeye benzettikleri görülmüştür. Ayrıca tıpkı bir ders için materyal hazırlarken yaparak yaşayarak öğrenme şekline de benzetilmiştir. Dolayısıyla yazılan cümlelerden öğretmen adaylarının doğa eğitimi için okunması gereken zorunlu bir kitapmış gibi bahsettikleri söylenebilir.

Aşağıda bazı katılımcılar tarafından geliştirdikleri metafora ait resme/ karikatüre yer verilmiştir.

- ❖ “*Materyale benzer, çünkü görerek, yaparak, yaşayarak öğrenirsin.*” (K107)
- ❖ “*Kitap okumaya benzer, çünkü kitap okumadan insanlar nasıl ki kendilerini geliştiremezse doğa eğitimi almadan da doğamızı tanıyamayız ve ona dikkatli davranamayız.*” (K61).
- ❖ “*Belgesel filme benzer, çünkü yaparak yaşayarak yapılır.*” (K80).

14. Değerli Maden Olarak Doğa Eğitimi

Öğretmen adaylarının “Değerli Bir Maden” kategorisini meydana getiren metaforları neden oluşturduklarına yönelik gerekçelerine ve metaforlarına aşağıda birkaç örnek verilmiştir:

- ❖ “*Mücevhere benzer, çünkü mücevher çok değerlidir ve doğa eğitimi de değerlidir.*” (K134)

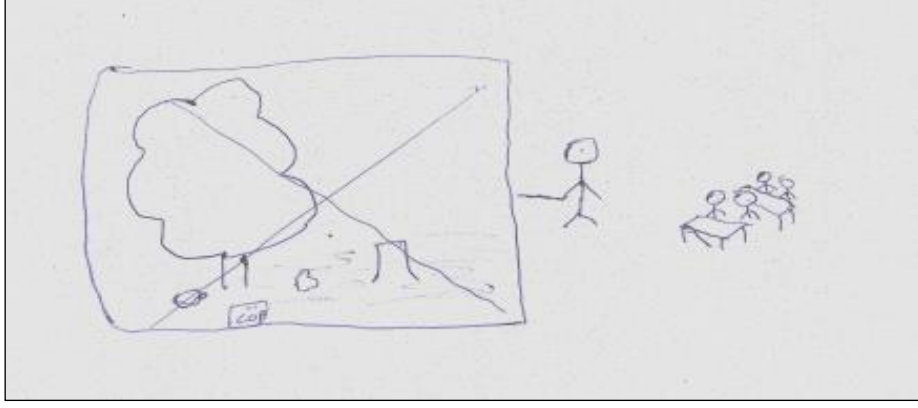
Öğretmen adaylarının “Değerli Bir Maden” kategorisini meydana getiren metaforları neden oluşturduklarına yönelik gerekçelerine ve metaforlarına bakıldığında, öğretmen adaylarının doğanın eşsiz bir güzelliğe sahip olduğunu- tıpkı doğada az bulunana kıymetli maden gibi- ve bu eşsiz güzelliği ancak doğa eğitimi ile fark edebileceklerini kastettikleri söylenebilir

15. Bir Koruyucu Olarak Doğa Eğitimi

Öğretmen adaylarının “bir koruyucu olarak doğa eğitimi” kategorisini meydana getiren metaforları neden oluşturduklarına yönelik gerekçelerine ve metaforlarına bakıldığında; öğretmen adaylarının doğa eğitiminde yapılan her çalışmada insan ve doğa arasındaki dengeyi kurduğu, doğa ve insan arasındaki bağı hatırlattığı ve böylece hem doğanın insana verebileceği

zararlardan kendilerini koruyabileceklerini hem de kendilerinin doğaya bilinçsizce zarar vermelerinin önüne geçileceğini söyledikleri düşünülebilir.

Aşağıda bazı katılımcılar tarafından geliştirdikleri metafora ait resme/ karikatüre yer verilmiştir.

- ❖ *“Zararlı davranışları ortadan kaldırmaya benzer, çünkü doğa eğitimi bize doğanın dilini öğretir ve doğayı hayratça kullanmamızı engeller.” (K72)*

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Doğa eğitimi kavramının tam olarak açıklanabilmesi için çok sayıda metafora ihtiyaç vardır. Bu çalışmaya özgü olarak katılımcılar tarafından doğa eğitimi kavramına yönelik toplam 337 geçerli metafor üretilmiştir (Hayatı öğrenme, Kendini öğrenme, Keşfetme, Çok yönlü öğrenme, Yaşayarak öğrenme, Bebeklik dönemine, Düşünceleri şekillendirmeye, Tanıklık etmeye, Bir kuşun uçmayı öğrenmesine, Askeri eğitim, Mücadele yeteneği kazanma, İnsanı eğitme, Doğayı tanıma, Ay üzerinde yürüyen astronot, Cennette olma hissi, Özgürlük, Doğal güzellik, İlaç, Amazon ormanları, Oksijen, Nefes almak, Sosyalleşmek, Doğaya zarar vermeden yaşamak, Bilgili olmak, Görmeyi öğrenmek, Bir annenin çocuğuna rehberlik etmesi, Pusula, Anne, Öğretmen, Kadın, Ana rahmi, Arı, Meyve veren ağaç, kadın, DNA sarmalı, Canlı organizma, Makine, Su doku oynamaya, Mevsim, Ova, Bir kızı anlamaya çalışmak, Doğa kitabı, Materyal, Kitap, Belgesel film, Mücevher, Keşfedilmemiş cevher, Çelik zırh, Güneş vb.). Bu durum, doğa eğitimi kavramının sadece tek bir metafor ile bir bütün olarak açıklanabilmesinin mümkün olmadığını göstermektedir. Yukarıda belirtilen ve katılımcılar tarafından doğa ve doğa eğitimine ilişkin metaforların bazı araştırmacılar (Aydın, 2011; Birinci, 2013; Kelleci, 2014; Meral, Küçük ve Gedik, 2016; Metin, 2009; Meydan, 2014; Meydan, 2015; Öztürk, 2007;

Şimşekli, 2001; Toplu, 2015) tarafında yapılan çalışmaların sonuçları ile benzediği görülmektedir.

Öğretmen adaylarının % 5.03'ü doğa eğitimini yaparak yaşayarak öğrenmeye benzediği görülmektedir. Öğretmen adaylarının doğa eğitimi kavramını “yaparak-yaşayarak öğrenmek metaforu ile açıklamaları, aslında doğa eğitiminin uygulamalı bir eğitim olduğunu ve öğrenme sürecinde mutlaka aktif olduklarını ve sürece dahil olarak öğrenmenin gerçekleştiğini ortaya koymaktadır.

Üretilen 337 metaforun ortak özelliklerinden yola çıkılarak 15 ayrı kavramsal kategori (bir süreç-öğrenme şekli olarak doğa eğitimi, rehabilite eden yer olarak doğa eğitimi, insana kattığı değer olarak doğa eğitimi, mekân olarak doğa eğitimi, temel ihtiyaç olarak doğa eğitimi, yol buldurucu-yönlendirici olarak doğa eğitimi, parçaların birleşimi olarak doğa eğitimi, keşfedilecek yer-kavram olarak doğa eğitimi, yaşam kaynağı-yaşamın kendisi olarak doğa eğitimi, akla gelen ilk şey olarak doğa eğitimi, üretici olarak doğa eğitimi, farklı branşları barındırıcı olarak doğa eğitimi, ders araç gereçleri olarak doğa eğitimi, değerli maden olarak doğa eğitimi, bir koruyucu olarak doğa eğitimi) oluşturulmuştur. Kategoriler dikkatle incelendiğinde, katılımcıların yaklaşık dörtte birinin Bir Süreç-Öğrenme Şekli Olarak Doğa Eğitimi kategorisi içerisinde metafor ürettikleri görülmektedir. Katılımcıların Rehabilite Eden Yer Olarak Doğa Eğitimi kategorisinde ise 24 adet metafor ürettikleri görülmektedir. Katılımcıların en az metafor ürettikleri kategori ise Bir Koruyucu Olarak Doğa Eğitimi kategorisidir. Bu kategoride 2 adet metafor üretmişler.

4. 2. Öneriler

Doğa eğitimine katılan öğretmen adayları doğa ile ilgili olumlu algılar ve farkındalık geliştirecektir. Öğretmen adayları öğretmen olduklarında eğitim ortamlarına bu olumlu algıyla geldikleri için öğrencilere yapacakları aktarımlarda bu olumlu algı etkili olacaktır. Bu bağlamda öğretmen adaylarının lisans eğitimi süresince doğa eğitimlerine katılmaları üniversiteler tarafından desteklenmelidir.

Üniversite yaşamında üniversite bünyesinde kurulan topluluklar üniversite öğrencilerin gelişiminde etkili olabilir. Bu açıdan üniversite bünyesinde doğa ve çevre kirliliğine dikkat çekecek topluluklar oluşturularak öğrencilerin doğa ile ilgili farkındalıklarına ve algılarına olumlu yönde etki edilebilir.

Doğa eğitimi konusunda en fazla görev Sosyal Bilgiler öğretmenlerine düşmektedir. Her ne kadar Sosyal Bilgiler öğretmenliği lisans programında doğa eğitimi ile ilgili kazanımlar yer alsın

da doğrudan bir ders bulunmamaktadır. Doğa eğitimi ile ilgili bir ders lisans programlarına yerleştirilir ve yaparak-yaşayarak öğrenme yöntemiyle dersler işlenirse öğretmen adaylarının olumlu algılar oluşturmasında ve doğa eğitimi konusunda yetkinliklerinin arttırılmasında etkili olabilir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, Y. ve Gençtürk, E. (2013). Coğrafi bilgi sistemleri kavramına metaforik bakış. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 179-196
- Akengin, H. ve Kafadar, T. (2016). 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler kavramına ilişkin metaforları. *International Journal of Field Education*, 2(1), 33-50.
- Akkuş, H. Tüzün, Ü. N. ve Eyceyurt, G. (2013). Kovalent bağlar konusunda öğrenci imaj ve yanlış kavramlarının belirlenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 287-303.
- Arslan, M. M. ve Bayrakçı, M. (2006). Metaforik düşünme ve öğrenme yaklaşımının eğitim-öğretim açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 171, 100-108.
- Atasoy, E. (2009). *Çevre için eğitim: çocuk – doğa etkileşimi*, Bursa: Ezgi Kitapevi.
- Aydın, F. (2011). Üniversite öğrencilerinin “çevre” kavramına ilişkin metaforik algıları. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 16(26), 25-44.
- Aydın, İ. H. (2006). Bir felsefi metafor “yolda olmak”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 6(1), 9-22.
- Balcı, A. (2011). *Sosyal bilimlerde araştırma: yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem.
- Baykal, H., ve Baykal, T. (2008). Küreselleşen Dünya’da çevre sorunları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9), 1-17.
- Birinci, O. (2013). *İlkokul 3. sınıf hayat bilgisi dersine yönelik geliştirilen doğa eğitimi etkinliklerinin öğrencilerin doğa algularına etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.
- Boyacı, A. (2009). İlköğretim okulu öğretmenlerinin eğitim planlaması süreçlerine yönelik kullandıkları metaforlar. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 111-124.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri*. (M. Bütün, S. B. Demir, Çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi.

- Çetin, T., Kılcan, B., Güneş, C. ve Çepni, O. (2015). Examining secondary school students' perceptions of the concept of migration: A Qualitative study, *International Journal of Education*, 7(3), 97-120.
- Girmen P. (2007). *İlköğretim öğrencilerinin konuşma ve yazma sürecinde metaforlardan yararlanma durumu*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir
- Guion, L. A. (2002). Triangulation: Establishing the validity of qualitative studies. <http://edis.ifas.ufl.edu/fy394>, adresinden 03 Haziran 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Güven, B. ve Güven, S. (2009). İlköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde metafor oluşturma becerilerine ilişkin nicel bir inceleme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(2), 503-512.
- Harper, D. (2012). Nature, online etymology dictionary http://www.etymonline.com/index.php?allowed_in_frame=0&search=nature&searchmode=none, [27.04.2012].
- Hatch A. (2002). *Doing qualitative research in educational settings*. (pp.147-210) Albany, State University of New York Press.
- Karapınar, M. (2016). *İlköğretim son sınıf öğrencilerinin ana dili kavramına ve dört temel dil becerilerine yönelik metaforik algıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Kelleci, D. (2014). *Sınıf öğretmeni adaylarının iklim kavramına ilişkin algılarının metafor yoluyla incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Giresun Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Giresun.
- Kılcan, B. (2013). *Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerlere ilişkin öğrenci algılarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kılcan, B. ve Akbaba, B. (2013). Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan kültürel mirasa duyarlılık değerine ilişkin öğrenci algılarının incelenmesi. *Journal of World of Turks*, 5(3), 113-137.
- Kılcan, B. & Akbaba, B. (2014). Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan estetik değerine ilişkin öğrenci algılarının incelenmesi, *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 10(4), 1047-1076.
- Kılcan, B. & Çepni, O. (2015). A qualitative examination of the perceptions of the eight grade students regarding the concept of environmental pollution, *J. Int. Environmental Application & Science*, 10(2), 239-250.

- Kılcan, B. (2016). Öğretmen adaylarının, değerlerin kazandırılmasına yönelik görüşleri ile değerler eğitime ilişkin algılarında değerler eğitimi dersinin rolü, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (45), 605-618.
- Kılcan, B. ve Çakır, U. (2016). *Ortaokul öğrencilerinin “medya” kavramına ilişkin algılarının metaforlar yoluyla belirlenmesi*. USBES V, 2016 Bildiriler Kitabı. Denizli:Pamukkale Üniversitesi Yayınları.
- Kılcan, B., Çetin, T. ve Güneş, C. (2016). *Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan milli kültür kavramına ilişkin öğrenci algılarının incelenmesi*. 5.Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu, Denizli. USBES V, 2016 Bildiriler Kitabı. Denizli:Pamukkale Üniversitesi Yayınları.
- Lakoff G., ve Johnson M. (2005). *Metaforlar: hayat, anlam ve dil* (G. Y. Demir, Çev.). İstanbul: Paradigma
- Louv, R. (2010). *Doğadaki son çocuk*. Ankara: TÜBİTAK Yayınları
- Malchiodi, C. A. (2013). *Çocukların resimlerini anlamak*. (T.Yurtbay, Çev.). İstanbul: Nobel Tıp
- Meral, E., Küçük, B. ve Gedik, F. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre kavramına ilişkin metaforik algıları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24 (1), 65-78.
- Metin, D. (2009). *Yaz bilim kampında uygulanan yönlendirilmiş araştırma ve bilimin doğası etkinliklerinin ilköğretim 6. ve 7. sınıftaki çocukların bilimin doğası hakkındaki düşüncelerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Meydan, A. (2014). *Sosyal bilgiler öğretiminde gezi-gözlem ve doğa eğitimi*. R. Turan, A. M. Sünbül, H. Akdağ (Ed.) Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar I. Ankara Pegem Akademi.
- Meydan, A. (2015). *Okul dışı sosyal bilgiler eğitiminde doğa eğitimi*. Okul dışı sosyal bilgiler eğitimi. A. Şimşek & S. Kaymakçı (Ed.), Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretimi içinde (ss.259-282). Ankara: Pegem Akademi.
- Özmen, D., Çetinkaya, A. Ç. ve Nehir, S., (2005). Üniversite öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik tutumları, *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 4 (6), 330-344.
- Öztürk, Ç. (2007). Sosyal bilgiler, sınıf ve fen bilgisi öğretmen adaylarının ‘coğrafya’ kavramına yönelik metafor durumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 8(2), 55-69.
- Pratte, R. (1981). Metaphorical models and curriculum theory. *Curriculum Inquiry*. 11 (4), 307-320.

- Saban, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının “öğretmen” kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131-155.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55(55), 459-496.
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Şimşekli, Y. (2001). Bursa’da “uygulamalı çevre eğitimi” projesine seçilen okullarda yapılan etkinliklerin okul yöneticisi ve görevli öğretmenlerin katkısı yönünden değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 73-84.
- Tay, B. (2015). *Sosyal bilgiler öğretiminin dünü bugünü ve yarını*. Refik TURAN, Kadir ULUSOY (Ed.) Sosyal bilgilerin temelleri içinde (sayfa:2-18) Ankara: Pegem Akademi.
- Toplu, H. (2015). *8. sınıf öğrencilerinin fen ve teknoloji dersine yönelik metaforik algıları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tortop, H. S. (2013). Öğretmen adaylarının üniversite hocası hakkındaki metaforları ve bir değerlendirme aracı olarak metafor. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(2), 153-160.
- Türkçe Sözlük (2005). Ankara: TDK Yayınları.
- Woon, J. ve Ho, Y. (2005). Metaphorical construction of self in teacher narratives. *Language and Education*, 19(5), 359-379.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin
- Yücel, M., ve Babuş, D. (2005). Doğa korumanın tarihçesi ve Türkiye’deki gelişmeler. *Doğu Akdeniz Ormanlık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü DOA Dergisi*, 11, 151-175.